

Lp Kalle Grünthal

Teie: 10.08.2025

Meie: 21.08.2025 nr RP-6-5/25/1023-7

Teatis kriminaalmenetluse alustamata jätmise kohta nr 25700000016

10.08.2025 registreeriti Riigiprokuratuuri dokumendiregistris Kalle Grünthali poolt esitatud avaldus kriminaalmenetluse alustamiseks. Kuriteoteates palutakse alustada karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 315 järgi kriminaalmenetlus.

1. Kuriteoteate sisu

1.1. Avaldaja tugineb kuriteoteates 01. juulil 2025.a õiguskantsler Ülle Madise avaldusele, mis sedastas, et mõned riigiasutused on saanud täitmisregistri kaudu seadusevastaselt juurdepääsu erinevatele andmetele pankades. Kaebaja toob välja, et Rahapesu Andmebüroo (RAB) on täitmisregistri kaudu saanud seadusevastaselt juurdepääsu erinevatele andmetele pankades, sealhulgas pangakonto väljavõtetele ehk kõikide tehingute infole. Õiguskantsleri avaldusest nähtuvalt on riigiasutused veidi enam kui aasta jooksul teinud pankadesse sellekohaseid päringuid kümneid tuhandeid kordi.

1.2. Avaldaja selgitab, et isikute pangakontod ja nendes sisalduva informatsiooni puhul on tegemist delikaatsete isikuandmetega mille kasutamist reguleerivad Isikuandmete kaitse üldmäärus ja Isikuandmete kaitse seadus. Selleks, et tagada andmetöötluse sisuline õiguspärasus, annab näiteks täitmisregistri põhimääruse § 4 punkti 3 kohaselt justiits- ja digiministeerium kui registri vastutav töötleja loa Täitemenetluse seadustiku § 63 lõikes 2 nimetatud infosüsteemi liidestamiseks registriga, kontrollides eelnevalt selleks õigusliku aluse olemasolu ja asjakohasust.

1.3. Täitemenetluse seadustiku § 1 kohaselt sätestab täitemenetluseseadustik alused, ehk reguleerimisala, kus on sätestatud võlgniku, sissenõudja ja kohtutäituri õigused ja kohustused ning täitedokumendi täitmise menetlus. Tulenevalt eeltoodust peab päringute tegemiseks seega olema õiguslik alus, milleks on Täitemenetluseseadustikus sätestatud tingimused või siis on olemas kohtu sellekohane luba. Avaldaja hinnangul on antud juhtumi raames neid tingimusi rikutud, ehk kõikide isikute osas, kelle suhtes on päringuid tehtud, ei ole algatatud täitemenetlust ega toimu ka kriminaalmenetlust.

1.4. Näiteks loa päringu tegemiseks täitemenetluses annab Täitmisregistri põhimääruse § 4 p 4 järgi vastutava töötleja, kes annab loa täitemenetluse seadustiku § 63 lõikes 2 nimetatud infosüsteemi liidestamiseks registriga, kontrollides eelnevalt selleks õigusliku aluse olemasolu ja asjakohasust. Seega on tegemist vastutava töötleja kohustusega kontrollida ja veenduda, et juurdepääs andmetele oleks õiguspärane.

1.5. Tulenevalt eelmärgitust on kaebaja seisukohal, et võtmeisikuks on, Isikuandmete kaitse seaduse § 29 alusel vastutav ja volitatud töötaja, kes peavad rakendama asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada isikuandmete töötlemisel seaduse nõuete täitmise osas. Sama paragrahvi lõige 2 sätestab, et vastutav töötaja vastutab selle eest, et volitatud töötleja täidab isikuandmete töötlemise nõudeid. Kuriteoteate esitaja hinnangul on oluliseks asjaoluks see, et seaduse tasandil on olemas kuriteo subjekt, kelleks on vastutav töötaja, kes töötles isikuandmeid.

1.6. Lähtudes eeltoodust palub kaebaja algatada kriminaalmenetlus KarS § 315 alusel, ebaseaduslik jälitustegevus ja teabe varjatud kogumine, sest tulenevalt nimetatud normist on toimunud ebaseaduslikult teabe varjatud kogumine, mille on toime pannud isik või isikud, kellel oli jälitustegevuseks või teabe varjatud kogumiseks seadusest tulenev õigus.

2. Prokuröri seisukoht

2.1. Prokurör, olles tutvunud kuriteoteatega, asub seisukohale, et antud juhul tuleb KarS § 315 kuriteokoosseisus kriminaalmenetlus jätta alustamata aluse puudumise tõttu (KrMS § 199 lg 1 p 1). Oma seisukohta põhjendab prokurör alljärgnevalt.

2.2. Esmalt selgitab prokurör, et kui kohtuotsuse tegemisel tuleb in *dubio pro reo* põhimõttest lähtudes tõlgendada kahtlused süüdistatava kasuks, siis KrMS §-s 6 sätestatu nõuab, et kriminaalmenetluse alustamise otsustamisel tuleb lähtuda in *dubio pro duriore* põhimõttest, tõlgendades iga kuriteokahtluse kriminaalmenetluse alustamise kasuks (RKKK 3-1-1-60-10 p 9). Siiski KrMS § 193 kohaselt alustatakse kriminaalmenetlust vaid juhul, kui selleks on piisav ajend ja alus ning puuduvad KrMS §-s 199 lg 1 sedastatud kriminaalmenetlust välistavad asjaolud. Kriminaalmenetlust alustatakse, kui pädev menetleja leiab, et esineb küllaldaselt andmeid kuriteo toimepanemise kohta. Kui ajendi pinnalt ei ole võimalik tuvastada kuriteotunnuste esinemist, on kriminaalmenetluse alustamine välistatud ning kriminaalmenetluse alustamine olukorras, kus alles kriminaalmenetluslike vahenditega tuleks otsida kriminaalmenetluse alust, on lubamatu.

2.3. KarS § 315 sedastab ebaseadusliku jälitustegevuse ja teabe varjatud kogumise koosseisu. Süüteokoosseisu objektiivne koosseis seisneb ebaseaduslikus jälitustoimingus või teabehanketoimingus või jälitustoimingu või teabehanke käigus kogutud teabe ebaseaduslikus varjamises või hävitamises.¹ Jälitustoimingu koosseisu subjektiks on erilise isikutunnusega isik, s.t isikud, kes saavad seaduse kohaselt läbi viia jälitustoiminguid või teabehanketoiminguid ning nendeks võivad Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitsei, Maksu- ja Tolliamet, Sõjaväepolitsei ning Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakond.² Seejuures on Kaitsepolitsei koos Välisluureametiga ka julgeolekuasutus julgeolekuasutuse seaduse alusel³. Rahapesu Andmebüroo on Rahandusministeeriumi poolt kehtestatud Rahapesu Andmebüroo põhimääruse kohaselt Rahandusministeeriumi valitsemisalasse kuuluv valitsusasutus, kes täidab seadusest ja teistest õigusaktidest tulenevaid ülesandeid, teostab riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses nähtud alustel ja ulatuses.⁴ Rahapesu Andmebüroo ei teosta jälitustoiminguid ning samuti ei ole tegu julgeolekuasutusega, mistõttu ei saa ka RAB olla KarS § 315 subjekt, kuivõrd tal puuduvad vastavad eritunnused.

2.4. Jälitustoiming on isikuandmete töötlemine seaduses sätestatud ülesande täitmiseks eesmärgiga varjata andmete töötlemise fakti ja sisu andmesubjekti eest. Jälitustoiming ja varjatud teabe kogumine on ebaseaduslikud juhul, kui selleks puudub seaduslik alus.

Siinkohal on oluline tuua välja täpsemalt jälitustoimingute loetelu, mis tuleneb KrMS § 126³ ning nendeks on alljärgnevad toimingud:

- varjatud jälgimine, võrdlusmaterjali varjatud kogumine ja esmauuringute tegemine, asja varjatud läbivaatus ja asendamine
  - postisaadetise varjatud läbivaatus

---

¹ Vt Karistusseadustiku kommenteeritud väljaanne § 315. p-d 2.-3.; 3.6

² Kriminaalmenetluse seadustik § 126-1 lg ja § 126-2 lg 1, [RT I 2003, 27, 166](#)

³ Julgeolekuasutuste seadus, [RT I 2001, 7, 17](#)

⁴ Rahapesu Andmebüroo põhimäärus § 1 lg 1 [RT I, 10.11.2020, 16](#)

- teabe salajane pealtkuulamine või -vaatamine (üldkasutatava elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite või muul viisil edastatava teabe salajane pealtkuulamine või -vaatamine, s.o eeskätt telefonikõnede, vestluste, kohtumiste ja sõnumi- ning teabevahetuse salajane pealtkuulamine ja -vaatamine reaalsajas)
- kuriteo matkimine
- politseiagendi kasutamine
- varjatud sisenemine

Ükski eelpool mainitud toiming ei ole selline, millega kogutakse pangaandmeid, s.t Täitmisregistrist päringu tegemine ei ole käsitletav jälitustoiminguna. Täitmisregister on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu koos selle pidamiseks vajaliku infotehnoloogilise keskkonnaga⁵ ning ei ole kvalifitseeritav jälitusmeetmena ja registrist päringu tegemine ei ole jälitustegevus KrMS või JAS mõttes. Seetõttu on välistatud KarS § 315 lg 1 objektiivne koosseis esimese alternatiivi osas, s.o ebaseaduslik jälitustoimingu teostamine. Samuti ei kohaldu KarS § 137, mis sätestab kriminaalvastutuse eraviisilise jälitustegevuse eest (s.o jälitustoimingute teostamise eraisiku poolt) just eeltoodud põhjusel.

Teabe varjatud kogumist (s.o teabehange, mida saavad teostada vaid Kaitsepolitseiamet ja Välisluureamet) reguleerib julgeolekute asutuse seadus ning loetelu toimingutest tuleb eeskätt JAS § 23, 25 ja 26. JAS § 26 lg 3 p 1 kohaselt on ka selle alla käiv ka isikuandmete kogumine ja töötlemine. Krediidiasutuste seaduse § 88 lg 5 p 3 kohaselt tuleb kirjalikus või elektroonilises vormis või täitemenetluse seadustiku §-s 63 sätestatud täitmisregistri (edaspidi *täitmisregister*) kaudu esitatud järelepärimise vastusena krediidiasutusel avaldada pangasaladus julgeolekuasutusele julgeolekuasutuste seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses nimetatud julgeolekukontrolli teostamiseks. Eeltoodu tähendab, et julgeolekuasutustel oli (ja on) kohane õiguslik alus olemas pangasaladusena käsitletavate andmete saamiseks. Ka Õiguskantsleri kokkuvõttes (punkt 35)⁶ on jõutud järeldusele, et julgeolekuasutustel oli kohane õiguslik alus olemas pangakonto väljavõtete saamiseks.

2.5. Eeltoodust tulenevalt on prokurör seisukohal, et kuriteoteates märgitud info ei ole selline, mis tingiks kriminaalmenetluse alustamise KarS § 315 koosseisu kui ka mõne muu karistusseadustikus sedastatud koosseisu alusel.

Juhindudes KrMS § 198 lg 1 ja KrMS § 199 lg 1 p 1, riigiprokurör määras:

1. Jätta kriminaalmenetlus alustamata.
2. Teade edastada kuriteoteate esitajale Kalle Grünthalile e-posti aadressile kalle.grynthal@riigikogu.ee.
3. Määrusele on õigus kannatanul vastavalt KrMS § 207 lõikele 1 ja 3 esitada kaebus Riigiprokuratuurile (Wismari 7, 15188, Tallinn; info@prokuratuur.ee) 10 päeva jooksul, mil isik sai käesoleva määruse koopia.

(allkirjastatud digitaalselt)

Raigo Aas
Riigiprokurör

⁵ Täitmisregistri põhimäärus, § 1 lg 1

⁶ Õiguskantsleri seisukoht „Pangasaladuse kaitse ja täitmisregister“ 01.07.2025 nr 7-7/250081/2504808